

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Preceptorium diuine legis venerabilis fratris Joha[n]nis Nider de ordine predicatorum

Nider, Johannes

Nurnberge, 28.VII. 1496

Tertiu[m] de penis interiorib[us] da[m]nator[um].

urn:nbn:de:hbz:466:1-31252

penarū. et minoritates. Rñ. q. sic. Vñ
 Job. xliij. In domo pñs mei māsio-
 nes multe sunt. q. a sibi in inferno. Dñe
 etiā Tho. in. iij. dis. xlv. Exñtes inqñt
 in inferno fm diuersitatē culpe diuer-
 sam sortiat̃ et penar̃ etiā fm q. grauio-
 rib⁹ pctis irretiunt dñari s; h. obscu-
 riorē pñdiorē locū obtinēt in infer-
 no. vñ et supiores in qb⁹ minimū erat
 de rōne culpe. supmū et min⁹ tenebro-
 sum locū hñt oibus pñtēdis. h. ille.
 2. Dubitat scdo. vñ eterna sapia in
 locis penarū isernaliū hoies siles hic
 in vicijs ad silia loca in inferno pñtē-
 dos trāsmittat. Rñ. fm Greg. iij. dia-
 logo. q. sic. Vñ Mart. xij. Tūc. i. in
 die iudicij dicit messorib⁹. Colligite
 zizania et ligate ea i fasciculos ad cobu-
 rendū. Super q. Grego. iij. dialogo.
 Quid ē zizania in fasciculos ligare nī
 si cōpares pib⁹ in tormētis silib⁹. so-
 clare. vñ supbos cū supbis. luxuriosos
 cū luxuriosis. auaros cū auaris. falla-
 ces cū fallacib⁹. infideles cū infideli-
 bus rē. Cū q. siles i culpa ad tormēta
 silia āgeli i locis penalib⁹ deputat. qñ
 zizaniarū fasciculos ad pburendū ligat
 bec ille. Et sic erūt tot ptiales i inferno
 mansiones. qñ pñcipalia vicia mora-
 lia. Nec obstat illd Job. x. vbi dñ. In
 inferno nullus ordo s; sempitern⁹ hor-
 roz inhabitat. qñ fm Greg. ibidē intel-
 ligit de intētois directioe et recta opa-
 tione. qñ neutriū ibi erit. Et tñ Sap.
 viij. dñ. Sapia attingit a fine vsq; ad
 finē fouit. et disponit oia suauiter. De
 cūa qñ pena est pñuatio sensatiōis
 pñi fm hñanitatē. cui⁹ pulcritudo ē so-
 la qñtatiua visus. cui⁹ vox sola qñtat
 auditū odor olfactū. sapor gustū. et cō-
 suctio tactū. Vñ i qñlibet qñq; sensuū
 dñari tā interioz qñ extorioz remane-
 bit ppetua sñis qñ nālis. qñ i pñi hu-
 manitate nñe hñanitatē cēntalis qñ dñā
 beuudo pñstitit. Cū igit quinq; sensus

sint qñ qñlibet hñanitate pñi pñabit.
 et quāplex sñis. pñs i qñq; potētijs
 sensuū erūt decē ptiales pñe s; h. mē-
 bro pñcipali cōphēse. Et erūt pñcte
 pñe tāto qñ dñmō grauiores. qñto pñi
 humanitas omia sensibilia excedit in
 amenitate. Capitulum. iij.

Q. ad secundū pñcipale de
 interioribus penis dñatorū
 notandū q. qñq; pñcipales pe-
 nas dñari habebūt. et iam pñm hñt
 q. sunt. Pñmo oim qñq; interiorū sen-
 suū pñitio. qñbus delectabilia sñra-
 hūnt et tristia pñtabunt q. ad pñpiscel-
 bile. Scdo q. ad irascibile erit odiū et
 detestatio. Tertio intellect⁹ obceca-
 tio. Quarto vñis pñciētie remotio. Quinto pcti et interioris blasphemie
 cōtinuatio. Pñma pena interior erit
 in qñq; interiorib⁹ sensib⁹ q. sunt. sen-
 sus cōis. imaginatiua. fantasia. estima-
 tiua. et memoria sensitiua. Nā pñocu-
 los ingredient ad sensuū cōem ea q. di-
 cta sūt i pena sepra. et sic pñ auditū q. i se-
 pñma dicta sūt. et sic dñ alijs sensib⁹. et
 cōgregabunt i sensu cōi eū marie cru-
 ciaria. Ad imaginatiua q. hñ insecta sūt
 pulcritudine mulierū. veniēt amarissi-
 me eedē imagines et pñie. vñ dicar. vñ
 nā vidisset pñ māltere serpētē. vñ nā pñ
 ebrietate gustasset cinerē. pñ cātilenis
 audisset fñmonēz sic dñ alijs. Ad fan-
 tasiā veniēt horribiles visiōes. Ad est-
 matiua indicibiles timores. puta cū
 viderit aliquēz torqñi pñ demonē. statim
 timebit sibi affutur eundē dolorē. sic
 fit circa rotādos successus. mēoria sen-
 sitiua cogitabit de mal⁹ male. et dñ cele-
 stib⁹ isernalis. Nec oia pñant pñ dictū
 Tho. i. iij. dis. vlt. dñcēt. Sic pñ pñe-
 ctā bñtudinē scōz nñbil erit i eis q. nñ
 sit gaudij mñ. ita nñbil erit i dñari qñ
 nñ sit eis mñcā tristitie. nec aliqd qñ
 ad tristitia pñnere possit pñerit vñ sit
 eoz miseria cōsumata. Scdo pena

Preceptum X

quā de rebus speculabilib⁹ habuerūt
impetrā eēz amississe sūmā ei⁹ pfectio
nē quā poterāt adipisci. Deniq³ etia³
ea q³ hic agunt ostēdent eis q³ ad ea q³
in eis tristitia augere pūt. Nec dānari
penis acerbissimis torti abstrahent si
cut hic sit a p⁹sideratōe tristabiliz. q³
in futuro nō abstrahet aia a corpe sic
hic sit. s³ quātūcūq³ corpus affligetur
tū aia sp⁹ cōsiderabit lucidissime illa q³
pūt eē ei cā meroris nec obliuio eē po
terit ex quantacūq³ diuturnitate t⁹is
post iudiciū. s³ ille. Secōdo tenebris q³
sunt puatio celestis visib⁹ affligētur.
Dñ fm Tho. vbi pus. dif. vii. z. idēz
habet ibi i lra a brō Greg⁹. Dammati
aū diē iudiciū videbūt bonos in glia.
Dñ Luc. xvi. Divites vidit Lazarū in
finu Abrae. nō h⁹ mō q³ gliaz eoz q³lis
sit cōgscāt. s³ solūmō cōgscēt eos esse
in glia qdā inestimabili. z. ex h⁹ turba
bunt. tū p⁹ invidia dolētes de bono
rū felicitate. tū p⁹ hoc q³ ipi glia ta
le amiserūt. Dñ dī Sap. v. de impijs.
Videntes turbabūt timore horribili.
s³ post diē iudiciū oīn ovissōe brōz pri
habunt. Nec tū ex h⁹ eoz pena minu
et s³ augebit. q³ in memoria habebūt
gliaz brōz quā i iudicio v⁹ aū iudiciū
viderūt. z. h⁹ eis in tormentū. s³ vlti⁹
affligēt in h⁹ videbūt se indignos re
putari. et tū videre gliaz quā sci merēt
hie. s³ ille. Tercio affligēt tenebris cir
ca diuinā noticiā. Queritur igit⁹ an
dammati cogitabūt aliqd de deo. Rñ.
Tho. vbi. s. q³ sic. S³ nōn duz inq³ q³
de⁹ pōt dupl⁹ p⁹siderari. Uno mō fm
se. z. fm illud qd³ ē p⁹riū ei. s. eē totius
bonitatis pncipiū. z. sic nullo mō p⁹
derari pōt sine delectatōe. Dñ sic nul
lo mō a dānat⁹ cogitabit. Alio mō fm
aliqd qd³ ē ei q³ accitale in effectibus
suis. vtpote punire v⁹ aliqd hūmōi. z. s³
hoc cōsideratio de deo pōt tristitiam
inducere. Et hoc mō dānari de deo

Cap. III

cogitabūt. Ipi. n. deū odio habent. et
de eo nō cogitabūt nisi rōe punitiōis
z. phibitiōis ei⁹ qd³ male eoz volūtatē
cōsonat. Dñ nō cōsiderabunt eū nisi
vt punitōrē z. phibitōrē. Quarta pe
na damnatōz interior ē cōtinua pec
catōz multiplicatio z. perpetua in odio
dei. primi. demonū. sanctoz. anglo
rum. z. in blasphemia continuatio. de
qbus dicit⁹ ē. z. sic d⁹ deū ppetue puer
sam volūtatē habebūt. nō tū p⁹ie de
merent⁹ p⁹ie loquēdo. q³ in termino
nō in via sunt. vbi solū ē meritū p⁹ie
z. demeritū. Dñ Tho. vbi pus. Non
p⁹ter h⁹ dānat⁹ excusant a demerito.
q³ necessitatē peccādi hūt. s³ q³ ad sū
mū puenerunt maloz. Demones tū
aū iudiciū peccāt z. demerēt alios ad
pctā trabētes. s³ ap⁹ dānatōz hōim offi
ciū nō p⁹inet alios ad dānationē pra
bere. sic p⁹inet ad officiū demonū. rōe
cui⁹ demerent⁹ qntū ad secūdariā pe
niā. hec ille. Quarta pena dānatōz in
terior sūt vermes p⁹ie. Dñ Esa. vii.
Ignis eoz nō exstinguet. z. vermis eo
rū nō moriet. Sup⁹ q³ Aug⁹. de ci. dei
li. xxi. plures expositiōes recitās con
cludit. In penis inq³ maloz inextrin
guibil⁹ ignis z. inanisim⁹ vermis. aliq³
p⁹ie ad corp⁹ ignē exposuerūt. tropi
ce vō ad aiam vermē qd³ eē p⁹abill⁹ vt
det. Dñ fm Tho. vbi pus. dif. vii. et
Bona. ipa trāslatio vermis ad dolorē
spūalē manifestat in qb⁹ z. quō sit ver
mis si attēdat rō trāsserēdi. In verme
em materiali cōsiderat⁹ origo z. inordi
natio. orig⁹ inq³ ex putrefactōe. z. mor
der illud ex q³ orig⁹. Sic in spūali dolo
re nō q³libet dolor ē vermis. s³ q³ nascit⁹
ex putrefactōe pcti. Si tunc pctm dī
putridū qū aia in eo req⁹escit finaliter
Rursus oportet q³ sit i dolore remor
sio. B aut⁹ ē ex cōcursu duoz sibi inui
cem obulantiū z. resistentiū. Ista duo
mouētia sunt in homie volūtas nālis

et deliberatissima. ista cōcurrūt p̄ consel-
entia dīctante aliqd factū ēē in debitu
Et tūc obuiant qñ volūtas nālis dere-
stat in debitu z deliberatiue voluntati
placet. Tūc autē resistunt qñ utraq; in
suo actu vigent. Ex his p̄t̄ cur in qui-
bus dā vīcibus sit vermis cōscientie
modicus aut magnus. In damnatis
etiā patz sūlter q̄ ibi erit p̄ci putrefa-
ctio ex hoc q̄ p̄ciū finaliter remansit
in aia eoz. Ibi erit cōcursus p̄pter pec-
catoz ap̄tissimā visionē. Ibi erit obui-
atio p̄pter voluntatis deliberatiue ob-
stinationē perpetuam. z sinderisis re-
murmurationē. Ibi erit resistentia. qz
ipsa delectatio p̄ci erit ablata p̄ pene
acerbitatē. z ex hoc ip̄s sinderisis for-
tificata actio. z ex h̄ vermis mirabilis
rodēs z puniēs. v̄ba sunt Bonatiē.
Est autē q̄ntupleū vermis fm̄ om̄es
doctores. Prim⁹ de p̄ciō cōmissio a se.
nō qz p̄ciū. s̄ qz causa demeritoria re-
spectu pene damni. Secund⁹ vermis
est fm̄ Sco. tristitia de obstinatione
sua in p̄ciō que ē p̄uatio boni hone-
sti siue gr̄e per culpā. vel saltez tristat
de p̄ciō qd cōmissū in vita sua in q̄ nūc
sine remissioe dimissus ēz derelictus
nō quidē tristat de hoc vel de hoc fm̄
se. qz talis est p̄uatio boni moralis.
s̄ qz demeritum respectu pene damni
Tertius vermis ē fm̄ Alb. sup̄ missaz
de bono a seipso omissio qd si fecisset
minora mala sustineret. Et fm̄ Alb.
ibidē. Si tres vermes nūq̄ perpetue
crescēt nec decrescent. qz sunt de p̄ciō
toz de necessario. Quart⁹ vermis est
fm̄ eundē de malo cuius ip̄s potuit
esse causat fieret in alio. z ille vermis
crescet mitigabit. Si em̄ p̄ malū suū
causa est mali in alio. toties crescitur
mis quoties crescitur dilatat malū il-
lud in alios qd inuoluit. Et hoc sen-
su dicit Amb. q̄ ignorat pena Arrij.
qz nescit q̄ errore ei⁹ sunt subuertēdi.

Si autē cā fult vt bonū fieret toties de
crescitur mis quoties bonū illud mul-
tiplicabit. s̄ Alb. Quint⁹ vermis vt
dicit Tho. vbi pus est corpālis qdā
modo. P̄t̄ m̄t etia dicit q̄ p̄ vermē
spūalē caro affligetur. fm̄ q̄ passioes
anīme redundāt in corpus. z hic. z in
futuro. Vñ Eccl. vij. Vindicta car-
nis impij ignis z vermis.

Capitulum. liij.

Etertio p̄ncipali videlz de pe-
na damnatoz respectu supioz
Notādū. q̄ talis in genere tri-
plex ē. Prima est subtrahctio celestis so-
laciū hoīm beatoz z angeloz. z alliga-
tio ad carcere inferni in societate pec-
catoz z demonū. Secda ē p̄uatio triū
dotū aie. z adeptio ip̄ius oppositiū.
Tertia est certitudo de interminabili
tate oīm p̄fatiū penaz. z de redēpti-
one despatio. Prima inquā pena est se-
ptuplex. Prima ē q̄ palatio amenissi-
mi celi p̄uabunt. qd ē patria oī rōnali
creature desiderabilissima. Sic centrū
terre quib⁹. ita aie centrū ē celū. Secda
est q̄ infernali loco igneo p̄petue con-
tēplando alligabūt. Vñ Matt. xxv.
Ite maledicti in ignē eternū. Tertia
est p̄uatio nālis societatis ad beatos
hoīes a qbus tot gaudia deberēt reci-
pere q̄ sūt beati homies. Quarta est
adeptio societatis damnatoz hoīm
de qbus tāto plures tristitias recipiēt
quāto plures damnati existūt. Quin-
ta est p̄uatio societatis angelice natu-
re. q̄ propinqua est n̄e aie. de quoz
angeloz societate gaudere possent. sic
de hoīm societate. Sexta est introit⁹
ad societate demonū infinitoz qdā
modo. a quibus etia tot mala recipi-
ent. quot sunt deformissimi demones
Septima ē societas pessimi demonis
et turpissimi luciferi. Que omnia iro-
tatur ibi in verbis xp̄i. Qui parat⁹ est
diabolo. et angelis eius. **Secunda**